

KARADENİZDE *gençlik* KATILIMI

SAMSUN | MAYIS, 2025

ÇALIŞTAY RAPORU

“ORTA KARADENİZ”

AMASYA

POLİTİKA BELGESİ

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

KARADENİZ'DE GENÇLİK KATILIMI

AMASYA POLİTİKA BELGESİ

Mayıs 2025

Gençlik Laboratuvarı Derneği
Sosyal Gençlik Topluluğu Derneği

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Bu rapor, **Amasya ilinde gençlerin karşı karşıya olduğu yapısal sorunları görünür kılmak, yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine gençlik bakış açısını entegre etmek ve çözüm odaklı politika önerileri geliştirmek amacıyla** hazırlanmıştır. Gençlik Laboratuvarı Derneği tarafından yürütülen bu çalışma, **Erasmus+ KA154 Gençlik Katılımı Programı** desteğiyle gerçekleştirilmiş ve Amasya'daki gençlerle birlikte, katılımcı bir anlayışla şekillendirilmiştir.

Amasya'dan gelen genç katılımcılar; ulaşım, kültürel katılım, eğitimde eşitsizlikler, toplumsal cinsiyet rolleri ve sosyal dışlanma gibi birçok konu başlığında yaşadıkları sorunları tartışmış ve çözüm önerilerini doğrudan dile getirmiştir. Bu öneriler, karar vericilere yol göstermesi için sistematik bir şekilde bu raporda derlenmiştir. Rapor, sadece sorunların değil; aynı zamanda gençlerin çözüm kapasitesinin, iradesinin ve vizyonunun da bir yansımasıdır.

Bu belge, Amasya'da gençlerin sesiyle şekillenen bir politika rehberidir. Yerel karar vericilerin, kamu kurumlarının, belediyelerin ve sivil toplumun birlikte hareket etmesi halinde bu önerilerin hayata geçmesi mümkündür. Gençlik Laboratuvarı Derneği olarak, bu raporun takipçisi olacağımızı ve süreç boyunca izleme, değerlendirme ve savunuculuk faaliyetleri yürüteceğimizi önemle vurguluyoruz.

Bu çalışmaya emek veren, fikirleriyle raporu zenginleştiren tüm genç katılımcılara içtenlikle teşekkür ediyoruz. Ayrıca, bu sürecin görünmeyen yükünü taşıyan yürütme ekibine ve destek veren tüm paydaşlara minnettarız. Gençlerin aktif yurttaşlıkla yerel siyasete katılımını mümkün kılan bu rapor, hep birlikte daha kapsayıcı ve genç dostu bir Amasya'yı inşa etmenin yolunu açacaktır.

Gençlik Laboratuvarı Derneği

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	i
İÇİNDEKİLER	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR	iii
1. GİRİŞ	4
2. KONU BAŞLIKLARI	5
2.1. YEREL EKONOMİ	5
2.1.1. Sorunun Alt Nedenleri	5
2.1.2. Etkilenen Gruplar	6
2.1.3. Çözüm Önerileri	6
2.2. BAĞIMLILIK	8
2.2.1. Sorunun Alt Nedenleri	8
2.2.2. Etkilenen Gruplar	9
2.2.3. Çözüm Önerileri	9
2.3. ALTYAPI SORUNLARI	11
2.3.1. Sorunun Alt Nedenleri	11
2.3.2. Etkilenen Gruplar	13
2.3.3. Çözüm Önerileri	13
3. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME.....	16

SİMGELER VE KISALTMALAR

AMATEM	: Alkol ve Uyuşturucu Tedavi Merkezi
GSYH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
İŞKUR	: İş ve İşçi Bulma Kurumu
KOSGEB Başkanlığı	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi
OSB	: Organiza Sanayi Bölgesi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
YEDAM	: Yeşillay Danışmanlık Merkezi

1. GİRİŞ

Amasya ili, Orta Karadeniz Gençlik Çalıştayı kapsamında gerçekleştirilen atölye çalışmalarında belirlenen öncelikli sorun alanları olan yerel ekonomi, bağımlılık ve altyapı konularında bütüncül bir politika yaklaşımına ihtiyaç duymaktadır. Sahip olduğu tarımsal üretim potansiyeli, zengin kültürel mirası ve turizm imkanlarına rağmen Amasya, ekonomik kalkınma başta olmak üzere çeşitli yapısal sorunlarla karşı karşıyadır. Özellikle altyapı yetersizlikleri ilin yaşam kalitesini düşürmekte ve kalkınma sürecini yavaşlatmaktadır. Bu rapor, gençlik çalıştayı çıktıları temel alınarak hazırlanan bir politik eylem planı niteliğindedir. Raporda Amasya'nın temel sorun alanları ayrı başlıklar altında ele alınmakta; her başlık için mevcut durum, sorunun alt nedenleri, etkilenen gruplar, çözüm önerileri ve ilgili kurumların rolleri ayrıntılı biçimde analiz edilmektedir. Öneriler, doğrudan belediyeler, milletvekilleri ve diğer karar vericilere hitap edecek şekilde, resmi ve çözüm odaklı bir dille kaleme alınmıştır. Amaç, ilin uzun vadeli gelişimini destekleyecek somut ve uygulanabilir politika adımları önermektir.

2. KONU BAŞLIKLARI

Bu bölümde Karadenizde Gençlik Katılımı Projesi Orta Karadeniz Çalıştayında Amasya ili için gündeme alınan başlıklarım tamamı açıklanmaktadır.

2.1. YEREL EKONOMİ

Amasya il ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayalı olup sanayi ve turizm sektörleri istenen düzeyde gelişmemiştir. İlde 218.940 hektar tarım arazisi bulunmakta ve yıllık yaklaşık 69 bin ton meyve üretilmektedir. Nüfusun önemli bir kısmı (28 binden fazla çiftçi ailesi) tarımsal faaliyetlerden geçimini sağlamaktadır. Ancak tarım ve yerel üretimde yeterli katma değer yaratılamaması ve sanayi yatırımlarının sınırlı kalması nedeniyle ekonomik büyüklük komşu illere göre düşüktür. Örneğin 2021 yılında Amasya'nın Gayri Safi Yurt İçi Hasılası (GSYH) yaklaşık 17,7 milyar TL ile komşu iller Tokat (24,4 milyar) ve Çorum'un (25,8 milyar) gerisinde kalmıştır. İhracat hacminin düşük seyretmesi, istihdam imkanlarının kısıtlılığı ve gelir seviyesinin düşük olması özellikle genç nüfusun il dışına yönelmesine yol açmaktadır. Mevsimlik ve güvencesiz işçilik yaygın olup, yıl boyu istikrarlı istihdam olanakları sınırlıdır. Turizm potansiyeli (tarihi şehir merkezi, doğal güzellikler) tam olarak değerlendirilememekte; bu sektörün ekonomiye katkısı arzulanan seviyede değildir. Sonuç olarak Amasya, sahip olduğu kaynaklara rağmen ekonomik açıdan yapısal zorluklar yaşamaktadır.

2.1.1. Sorunun Alt Nedenleri

- **Düşük ihracat hacmi:** İlde faaliyet gösteren işletmelerin sadece sınırlı bir bölümü dış pazarlara açılabilmekte, bu da ekonomik büyümeyi sınırlandırmaktadır. Yerel ürünlerin ulusal ve uluslararası pazarlarda tanıtımı ve markalaşması yetersizdir.

- **Yetersiz yatırım ve sanayi altyapısı:** Tarıma dayalı sanayi ve imalat sektörüne yönelik yatırımlar sınırlıdır. Mevcut Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) kapasitesi dolmakta olup yeni yatırım alanları oluşturmada güçlükler yaşanmaktadır. Örneğin, Merzifon OSB'de doluluk %98'e ulaştığı için 144 hektarlık ilave genişleme alanı 2022 yılı yatırım programına alınmıştır. Bu tür adımlar olsa da sanayi altyapısının geneli hala gelişme ihtiyacı içindedir.

- **Turizm potansiyelinin kullanılmaması:** Amasya'nın tarihî ve doğal çekicilikleri yeterince ekonomiye kazandırılmamıştır. Turizm altyapısı (konaklama, tanıtım, ulaşım) eksikleri ve etkin tanıtım yapılamaması sebebiyle turist sayısı ve turizm gelirleri düşük kalmaktadır.

- **Mevsimlik ve güvencesiz istihdam:** Tarım ve inşaat gibi sektörlerde işlerin mevsimsel olması, yılın belirli dönemlerinde işsizliğe veya gelir dalgalanmalarına yol açmaktadır. Sürekli iş imkânlarının azlığı gençlerin büyük şehirlere göç etmesine neden olmaktadır.

- **Nitelikli işgücü ve eğitim imkânları eksikliği:** İldeki genç nüfusun kariyer gelişimi için ihtiyaç duyduğu staj, mesleki eğitim ve girişimcilik destek ortamları yeterince mevcut değildir. Üniversite mezunları uygun iş bulmakta zorlanmakta; beyin göçü söz konusudur. Ayrıca kadınların iş hayatına katılımını destekleyici kooperatifler ve mikro kredi imkânları sınırlıdır.

2.1.2. Etkilenen Gruplar

- **Yerel üreticiler ve çiftçiler:** Tarımsal ürünlerin değerini artıracak sanayi olmayışı ve girdi maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle çiftçi gelirleri düşüktür. Ürünlerini pazarlamada sorun yaşayan küçük üreticiler ekonomik belirsizlik yaşamaktadır.

- **İşsiz ve genç nüfus:** Kısıtlı iş imkânları en çok gençleri etkilemektedir. Nitelikli gençler iş bulamadıkları için ili terk etmeyi düşünmekte, bu da Amasya'nın demografik yapısını olumsuz etkilemektedir. İlde kalan gençler ise düşük ücretli veya geçici işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır.

- **Kadınlar:** Ekonomik yaşamda fırsat eşitsizliği yaşayan kadınlar, bakım yükümlülükleri ve iş piyasasındaki kısıtlı pozisyonlar nedeniyle işgücüne yeterince katılamamaktadır. Kadın girişimcilerin desteklenmesi ve istihdam edilebilirliklerinin artırılması ihtiyacı vardır.

- **Küçük işletmeler ve esnaf:** Yerel ekonomideki durgunluk ve düşük talep, esnafın ve KOBİ'lerin gelirlerini sınırlandırmaktadır. Turizmdeki durgunluk, turizm bölgesindeki işletmeleri de olumsuz etkilerken; genel olarak piyasada nakit akışı sorunu yaşanmaktadır.

- **Belediye bütçesi:** Ekonomik faaliyetlerin zayıf seyretmesi, vergi gelirlerini ve yerel yönetim bütçesini sınırlamaktadır. Bu da belediyenin yatırım yapma kapasitesini ve sosyal hizmet sunumunu olumsuz etkilemektedir.

2.1.3. Çözüm Önerileri

- **Tarım dayalı sanayiye geliştirme:** Yerel üretim alanlarına yatırım teşvikleri sağlanmalı, tarım ürünlerini işleyecek tesisler (örneğin meyve suyu, konserve fabrikaları) kurulmalıdır. Tarım-sanayi entegrasyonu ile katma değer artırılarak çiftçi gelirleri yükseltilmelidir.

- ***İhracat ve markalaşma teşvikleri:*** Amasya'ya özgü ürünlerin (örneğin Amasya elması, mermer, vb.) markalaşması ve pazarlanması için destek programları uygulanmalıdır. İhracat yapan işletmelere lojistik ve finansman kolaylıkları sunularak dış pazarlara erişimleri artırılmalıdır.

- ***Turizm altyapısını ve tanıtımı güçlendirme:*** Konaklama kapasitesi artırılmalı, yeni turizm rotaları ve tematik turlar (kültür, doğa, inanç turizmi vb.) oluşturulmalıdır. Amasya'nın kültürel ve doğal değerlerinin tanıtımı profesyonel kampanyalarla yurt içinde ve yurt dışında yapılmalıdır. Ayrıca turizm rehberliği ve hizmet kalitesini yükseltecek eğitimler verilmelidir.

- ***Gençlere yönelik istihdam ve girişimcilik programları:*** Genç işsizliğiyle mücadele için girişimcilik kuluçka merkezleri, teknoloji atölyeleri ve mesleki eğitim kursları açılmalıdır. Üniversite öğrencilerine yerel staj ve işbaşı eğitim imkânları sağlanarak gençlerin Amasya'da kariyer yapmaları teşvik edilmelidir. KOSGEB ve İŞKUR aracılığıyla genç girişimcilere hibe ve mikro kredi destekleri artırılmalıdır.

- ***Kadın istihdamının desteklenmesi:*** Kadın kooperatifleri kurulması teşvik edilmeli; ev eksenli üretim yapan kadınların pazara erişimini kolaylaştıracak organizasyonlar (örneğin belediye satış noktaları, e-ticaret eğitimleri) geliştirilmelidir. Çocuk bakım hizmetleri (kreş, gündüz bakım evleri) yaygınlaştırılarak kadınların çalışma hayatına katılımı kolaylaştırılmalıdır.

- ***Yerel yönetimlerin finansal kapasitesini artırma:*** Amasya Belediyesi ve ilçe belediyelerinin kalkınma projeleri için merkezi bütçeden aldığı paylar yükseltilmelidir. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı nezdinde hazırlanan yatırım programlarında Amasya'nın öncelikli projelerine (örneğin altyapı, istihdam) daha fazla kaynak ayrılması sağlanmalıdır.

2.2. BAĞIMLILIK

Madde bağımlılığı ve diğer zararlı alışkanlıklarla mücadele, Amasya’da özellikle gençleri ve kırılgan grupları etkileyen önemli bir toplumsal sorundur. Amasya’nın coğrafi konumu, ilin ülke içi geçiş güzergâhlarında bulunması nedeniyle uyuşturucu maddelerin transit geçişine elverişli bir durum yaratmaktadır. Bu durum, özellikle riskli bölgelerde maddeye erişimin görece kolay olmasına yol açarak bağımlılıkla mücadeleyi zorlaştırmaktadır. Güvenlik güçlerinin son yıllarda gerçekleştirdiği operasyonlar, ilde yüklü miktarda uyuşturucu maddenin ele geçirildiğini göstermektedir. Nitekim Kasım 2024’te Amasya’da durdurulan bir yolcu otobüsünde 57.690 adet uyuşturucu hap ele geçirilmesi olayı, bölgenin kaçak madde trafiğinde maruz kaldığı riske çarpıcı bir örnektir. Öte yandan, sosyoekonomik düzeyin düşüklüğü ve gençlerin boş zamanlarını geçirebileceği sağlıklı sosyal ortamların kısıtlılığı, madde kullanımına yönelme riskini artırmaktadır. Erken yaşta bağımlılık riski Amasya’da da mevcuttur; aile içi denetimin zayıf olduğu veya ebeveyn desteğinin yetersiz kaldığı durumlarda çocuklar ve gençler zararlı alışkanlıklara açık hale gelebilmektedir. Mevcut durumda bağımlılıkla mücadele alanında kamu kurumlarının ve sivil toplumun çabaları sürse de, koruyucu/önleyici hizmetlerin etkisi henüz istenen düzeyde değildir.

2.2.1. Sorunun Alt Nedenleri

- **Transit konum ve maddeye erişim kolaylığı:** İlin ana kara yolları üzerindeki konumu, uyuşturucu madde tacirlerinin Amasya’yı bir geçiş rotası olarak kullanmasına yol açabilmektedir. Bu da maddeye erişimin görece kolaylaşmasına ve gençlerin bu maddelerle temas riskinin artmasına sebep olmaktadır.

- **Sosyoekonomik zorluklar:** Yüksek işsizlik, yoksulluk ve aile içi problemler gibi sosyoekonomik sıkıntılar bağımlılık riskini tetiklemektedir. İş bulamayan veya umutsuzluk içinde olan gençler arasında zararlı madde kullanımı bir kaçış yolu olarak görülebilmektedir.

- **Önleyici faaliyetlerin ve bilinçlendirme çalışmalarının yetersizliği:** Okullarda ve mahalle düzeyinde bağımlılığı önleme eğitimleri ve bilinçlendirme kampanyaları yeterince yaygın değildir. Gençler ve aileleri, madde kullanımının sağlık ve hukukî sonuçları konusunda tam farkındalık sahibi olmayabilir.

- **Aile desteği ve denetimin yetersizliği:** Bazı aileler, çocuklarının madde kullanımına karşı gerekli denetimi ve desteği sağlayamamaktadır. Aile içi iletişim eksikliği veya

ebeveynlerin bağımlılık konusundaki bilgisizliği, gençlerin riskli davranışlarına engel olamamaktadır.

- ***Psikososyal destek eksikliği:*** Bağımlılığa meyilli bireylerin sorunlarıyla ilgilenecek psikolojik danışma ve sosyal hizmet mekanizmaları kısıtlıdır. Özellikle kırsal bölgelerde, bağımlılıkla mücadele edecek profesyonel destek alamayan gençler kendi sorunlarıyla baş başa kalabilmektedir.

2.2.2. Etkilenen Gruplar

- ***Gençler ve çocuklar:*** Bağımlılık sorunu en çok genç nüfusu etkilemektedir. Uyuşturucu madde kullanımı, gençlerin sağlığını, eğitim hayatını ve geleceğini tehdit eder boyuttadır. Ergenlik çağındaki çocuklar, akran baskısı ve merak duygusuyla zararlı maddelere yönelebilmekte; bu da eğitimlerini yarıda bırakmalarına veya suç ortamlarına sürüklenmelerine neden olabilmektedir.

- ***Aileler ve toplum sağlığı:*** Bağımlı bireylerin aileleri hem duygusal hem ekonomik açıdan büyük yük altına girmektedir. Aile içi huzursuzluklar artarken, toplum genelinde suç oranları ve sağlık harcamaları yükselme eğilimi göstermektedir. Toplum sağlığı, madde kullanımının yaygınlaşmasıyla ciddi bir tehditle karşı karşıya kalır; bulaşıcı hastalıklar (enjektör paylaşımı nedeniyle) ve trafik kazaları gibi ikincil etkiler ortaya çıkabilir.

- ***Kamu düzeni:*** Uyuşturucu madde ticareti ve kullanımı, asayiş ve güvenlik açısından da risk oluşturmaktadır. Güvenlik birimleri kaynaklarını bu mücadeleye yönlendirmek zorunda kalmakta; madde bağlantılı suçlar (hırsızlık, şiddet vb.) kamu düzenini olumsuz etkilemektedir. Yani sorun, yalnızca bireysel değil toplumsal güvenlik meselesidir.

2.2.3. Çözüm Önerileri

- ***Yoğun denetim ve güvenlik önlemleri:*** İlin transit güzergâhlarında polis ve jandarma kontrolleri artırılmalıdır. Özellikle riskli görülen noktalarda (otogar, ana karayolları, metruk binalar) düzenli operasyonlar ve devriyeler yapılmalıdır. İl Emniyet Müdürlüğü Narkotik birimleri ile Jandarma ekiplerinin koordinasyonu güçlendirilerek uyuşturucu ticaretine karşı sıfır tolerans ilkesiyle hareket edilmelidir.

- ***Psikolojik danışmanlık ve tedavi merkezleri:*** Bağımlı bireylerin tedavisi ve rehabilitasyonu için sağlık altyapısı güçlendirilmelidir. Amasya’da bir AMATEM (Alkol ve Uyuşturucu Tedavi Merkezi) birimi ve Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) halihazırda bulunmaktadır; bu merkezlerin kapasitesi artırılarak erişim kolaylaştırılmalıdır. İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde madde bağımlılarına ve ailelerine ücretsiz psikolojik destek hizmetleri

sunulmalı, gerekirse gezici sağlık ekipleriyle kırsal kesimdeki vakalara ulaşılmalıdır.

• **Eğitim ve farkındalık programları:** Milli Eğitim M¼d¼rl¼đ¼ aracılığıyla okullarda d¼zenli olarak bağımlılık konusunda eğitimler verilmelidir. Rehberlik ¼đretmenleri ve psikolojik danışmanlar, ¼đrencileri zararlı alışkanlıklara karşı bilinçlendirmeli; velilere y¼nelik seminerlerle ailelerin belirtileri erken fark etmesi sağlanmalıdır. Ayrıca camiler, gençlik merkezleri, spor kul¼pleri gibi ortamlarda da uzmanlar tarafından seminerler d¼zenlenerek geniş halk kitlesinde farkındalık artırılmalıdır.

• **Gençlere sağlıklı sosyal ortamlar sunulması:** Gençlerin boş vakitlerini verimli ve sağlıklı geçirebileceği aktiviteler ve mekanlar oluşturulmalıdır. ¼rneđin, spor tesisleri, k¼lt¼r-sanat at¼lyeleri, k¼t¼phane ve et¼t merkezleri gibi ortamlar yaygınlaştırılmalıdır. Gençlik Merkezleri ve belediyelere ait sosyal tesislerde zararlı alışkanlıklardan uzak durmayı teşvik eden kul¼p ve etkinlikler d¼zenlenmelidir. Gençlerin enerjilerini y¼neltebilecekleri alanlar arttıkça madde kullanımına meyil azalacaktır.

• **STK iş birliği ve kampanyalar:** Bağımlılıkla m¼cadelede sivil toplum kuruluşlarının (¼zellikle Yeşilay gibi kuruluşların) deneyiminden faydalanılmalıdır. STK'lar ile kamu kurumları ortak kampanyalar y¼r¼tmeli, mahalle bazında g¼n¼ll¼ ağları kurarak risk altındaki gençlere ulaşılmalıdır. ¼rneđin “Uyuşturucuya Hayır” temalı spor turnuvaları, sanat yarışmaları ve sokak etkinlikleri d¼zenlenerek hem toplumsal bilinç y¼kseltilmeli hem de bağımlı bireylerin topluma kazandırılması için empati ortamı sağlanmalıdır.

2.3. ALTYAPI SORUNLARI

Amasya ili, altyapı alanındaki yetersizlikler sebebiyle hem günlük yaşam kalitesini düşüren hem de ekonomik ve sosyal gelişmeyi sınırlayan ciddi zorluklar yaşamaktadır. Başta ulaşım olmak üzere kentsel altyapıda önemli eksikler bulunmaktadır. Şehir içinde toplu taşıma hizmetlerinin sınırlı ve dağınık olması, planlı bir ulaşım ağının eksikliği kent trafiğinde sorunlara yol açmaktadır. Nitekim hazırlanan çevre düzeni planları, Amasya il merkezinin bütüncül bir kent ulaşım planına ihtiyacı olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra dijital çağda kritik öneme sahip olan internet altyapısı da Amasya’da istenen düzeyde değildir. İlde sabit genişbant internet erişim hızları Türkiye ortalamasının gerisinde kalmakta; 2018 verilerine göre Amasya’da ortalama veri indirme hızı yaklaşık 24 Mb/sn düzeyindedir. Fiber optik kablo döşeme oranının düşük olması, özellikle kırsal bölgelerde ve yeni yerleşim alanlarında hızlı internete erişimi kısıtlamaktadır. Çevresel altyapı bakımından da eksikler söz konusudur: Kişi başına düşen yeşil alan miktarı yalnızca ~4,87 m² olup, şehircilik standartlarının oldukça altındadır (hedef 10 m²/kişi). Bu durum, Amasya merkez ve ilçelerinde park, bahçe gibi sosyal alanların yetersiz olduğunu göstermektedir. Ayrıca su şebekesi, kanalizasyon, atık yönetimi gibi altyapı sistemlerinde de yenileme ve kapasite artırma ihtiyacı bulunmaktadır. Afet riski taşıyan bölgelerde (heyelan veya deprem riski olan yamaçlar gibi) altyapının güçlendirilmesi ve risk azaltıcı çalışmalar yeterince yapılmamıştır. Tüm bu altyapı sorunları, Amasya halkının günlük yaşamını zorlaştırmakla kalmamakta; aynı zamanda olası doğal afet veya acil durumlarda can ve mal güvenliği için ciddi tehdit oluşturmaktadır.

2.3.1. Sorunun Alt Nedenleri

- **Dijital altyapı eksikliği:** İlde fiber optik internet şebekesinin çok sınırlı olması, yüksek hızlı ve güvenilir internet erişimini engellemektedir. Birçok mahallede hala bakır kabloya dayalı eski teknoloji kullanılmakta, bu da hem hız düşüklüğüne hem sık sık iletişim kesintilerine yol açmaktadır. Amasya’nın ortalama internet hızının 24 Mb/sn’de kalması, dijital eğitim ve e-ticaret gibi alanlarda ilin geride kalmasına neden olmaktadır.

- **Ulaşım ve toplu taşıma sorunları:** Şehir içi ulaşım ağında planlama eksikliği vardır. Toplu taşıma araçlarının (otobüs, minibüs) sayıca yetersiz oluşu ve tramvay gibi raylı sistemlerin hiç bulunmaması, kentte özel araç trafiğini artırmaktadır. Mevcut otobüs hatlarında sefer saatlerinin sınırlı olması ve farklı ulaşım modları arasında entegrasyon olmaması (örneğin otobüs saatlerinin tren saatleriyle uyumsuzluğu) vatandaşların toplu taşımayı tercih etmesini zorlaştırmaktadır. İl genelinde bazı kırsal yerleşimlerin merkezle ulaşım bağlantıları

da zayıftır. Sonuç olarak, Amasya’da kapsamlı bir ulaşım ana planı oluşturulmamış olması sorunun temel nedenlerinden biridir.

• **Kentsel planlama ve çevre düzeni yetersizliği:** Plansız kentleşme ve kaçak yapılaşma, altyapı sorunlarının önemli bir nedenidir. İmar planlarının güncellenmemesi ve denetimlerin zayıflığı nedeniyle bazı bölgelerde altyapı kapasitesini aşan yerleşimler oluşmuştur. Bu ise yol, su, elektrik gibi hizmetlerin nüfusa yetmemesi sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca yeni konut alanlarında yeterli çocuk parkı, yeşil alan ve sosyal donatı ayrılmaması, şehrin düzensiz ve sıkışık bir dokuya sahip olmasına yol açmaktadır.

• **Afete hazırlık ve dayanıklılık eksikliği:** Amasya, deprem kuşağındaki illerden biri olmasa da civar fay hatlarının etkisine açık olup; ayrıca yağışlara bağlı sel ve heyelan gibi afet riskleri bulunmaktadır. Ne var ki, kentsel dönüşüm çalışmaları ve afet riskini azaltıcı altyapı yatırımları yeterince yapılmamıştır. Eski ve dayanıksız binaların güçlendirilmesi, heyelan bölgelerindeki yerleşimlerin taşınması gibi önleyici adımlar ihmal edilmiştir. Bu altyapı zaafiyeti, afet anında can kaybı riskini artıran temel nedenlerdendir.

• **Çevre düzenlemeleri ve yeşil alan azlığı:** Şehir içinde park, bahçe, yaya bölgesi gibi kamusal alanların sınırlı olması hem çevre kalitesini düşürmekte hem de sosyal yaşamı kısıtlamaktadır. Kişi başına düşen yeşil alan miktarının 5 m²’nin altında kalması, sürdürülebilir ve sağlıklı bir kent için yetersizdir. Ağaçlandırma, mesire alanları oluşturma ve var olan yeşil dokuyu koruma gibi faaliyetlerin yetersizliği de bu sorunun alt nedenini teşkil etmektedir.

• **Otopark sıkıntısı:** Amasya şehir merkezinde araç sayısının artmasına karşın otopark altyapısı geliştirilememiştir. Yeterli kamu otoparkı bulunmaması ve mevcut alanların plansız kullanımı nedeniyle yollar boyunca düzensiz parklar yaşanmakta, bu da trafiği daha da sıkıştırmaktadır. Otopark eksikliği, hem trafik akışını engellemekte hem de acil durumlarda (ambulans/itfaiye geçişi gibi) riskler yaratmaktadır.

• **Mali kaynak yetersizliği:** Altyapı yatırımlarının büyük bütçeler gerektirmesi, yerel yönetimleri zorlamaktadır. Amasya Belediyesi ve ilçe belediyeleri, sınırlı öz gelirleriyle kapsamlı altyapı projelerini finanse edememektedir. Merkezi idareden gelen ödeneklerin de yetersiz kalması, yeni projelerin hayata geçirilmesini geciktirmektedir. Finansman yetersizliği, mevcut altyapının bakım ve onarım çalışmalarını dahi aksatabilmekte, sorunlar birikerek büyümektedir.

2.3.2. Etkilenen Gruplar

- **Kent halkı (genel):** Altyapı sorunları, Amasya’da yaşayan tüm kesimlerin günlük yaşamını etkilemektedir. Su kesintileri, elektrik arızaları, yetersiz internet veya ulaşım aksaklıkları her vatandaşın hayat kalitesini düşürür. Ancak özellikle yaşlılar, engelli bireyler ve çocuklar gibi hassas gruplar altyapıdaki aksaklıklardan orantısız biçimde etkilenmektedir. Örneğin kaldırım ve rampaların uygun olmaması engelli ve yaşlıların sokağa çıkmasını zorlaştırırken, park ve oyun alanı eksikliği çocukların gelişim imkanlarını kısıtlamaktadır.

- **Toplu taşıma kullanıcıları:** İşine, okuluna toplu taşıma ile gitmek zorunda olan kesimler (öğrenciler, işçiler vb.) seyrek seferler ve uzun yolculuk süreleri nedeniyle zaman kaybetmekte, günlük hayatlarında verimlilik azalmaktadır. Özellikle aracı olmayan dar gelirli aileler, kentin dağınık ulaşım yapısı yüzünden sosyal ve ekonomik etkinliklere katılmakta güçlük çekmektedir.

- **Yaya ve bisikletli ulaşımı tercih edenler:** Şehirde yaya yolu ve bisiklet yolu altyapısının yok denecek kadar az olması, bu sürdürülebilir ulaşım türlerini kullanan veya kullanmak isteyen bireyleri mağdur etmektedir. Bisiklet sürücülerinin güvenli rotaları olmadığı gibi, yayalar da dar ve bozuk kaldırımlar nedeniyle sık sık araç trafiğine maruz kalmaktadır. Bu durum, hem güvenlik riskleri doğurmakta hem de vatandaşları özel araç kullanımına mecbur bırakarak trafik sorununu körüklemektedir.

- **Araç sahipleri ve sürücüler:** Otopark yetersizliği ve trafik sıkışıklığı, özel araç kullanan vatandaşları da olumsuz etkilemektedir. Park yeri bulma sorunu günlük strese dönüşmüş, araçlar gelişi güzel park edildiği için trafikte kaos yaşanmaktadır. Ayrıca çevre yolu ve bağlantı yollarının tam anlamıyla bitirilememiş olması, şehirlerarası geçiş yapan sürücülerin de kent içinde zaman kaybetmesine yol açmaktadır.

- **Afet riski altındaki mahalleler:** Heyelan bölgesindeki yerleşimler veya nehir yatağına yakın evler gibi riskli alanlarda yaşayanlar, altyapı eksiklerinden en ağır şekilde etkilenebilecek gruptur. Bu kesimler, örneğin sağlam yol ve köprü altyapısı olmaması halinde afet anında tahliye olanağı bulamama; veya yetersiz kanalizasyon nedeniyle sel sularından daha fazla zarar görme gibi tehlikelerle karşı karşıyadır.

2.3.3. Çözüm Önerileri

- **Kapsamlı kentsel ulaşım planı ve toplu taşımanın iyileştirilmesi:** Amasya il merkezi için acilen bütünsel bir Ulaşım Ana Planı hazırlanmalıdır. Bu plan çerçevesinde şehir içi

trafik akışını rahatlatacak yeni güzergâhlar ve kavşak düzenlemeleri belirlenmelidir. Toplu taşıma sisteminde hat optimizasyonu yapılarak otobüs ve minibüs seferleri yaygınlaştırılmalı, sefer saatleri vatandaşların çalışma ve okul zamanlarına uygun hale getirilmelidir. Uzun vadede, şehir içi ulaşımında raylı sistem (örneğin hafif tramvay hattı) kurulması gündeme alınmalıdır. Ayrıca mevcut çevre yolu ve Ferhat Tüneli projelerinin bir an önce tamamlanıp hizmete girmesi sağlanmalıdır. Bu sayede transit trafik şehir dışına alınacak, kent içi yollar rahatlayacaktır.

• **Yaya ve bisiklet altyapısının geliştirilmesi:** Sağlıklı ve sürdürülebilir bir kent için bisiklet yolları ve yayalaştırılmış alanlar oluşturulmalıdır. Şehir planında ana arterlere paralel bisiklet güzergâhları belirlenerek güvenli bisiklet şeritleri çizilmelidir. Özellikle okul ve üniversite kampüsü çevresinde bisiklet kullanımını teşvik edecek park ve kiralama istasyonları kurulabilir. Yaya yolları ve kaldırımlar engelli erişimine uygun şekilde yenilenmeli, kaldırımlar üzerindeki işgal (düzensiz park, seyyar satıcı vb.) önlenmelidir. Bu adımlar hem trafik yükünü azaltacak hem de halk sağlığına katkı sunacaktır.

• **Otopark kapasitesinin artırılması:** Merkez ilçede otopark sorununu çözmek için katlı otopark projeleri hayata geçirilmelidir. Belediyeler, müsait kamu arazilerinde çok katlı ve akıllı otopark sistemleri inşa ederek sokak parkını azaltmalıdır. Ayrıca, yol kenarı parkların düzenli hale getirilmesi için parkomat veya kartlı otopark uygulamaları geliştirilmelidir. Özel sektör de teşvik edilerek, alışveriş merkezi ve pazar yeri gibi yoğun alanlarda ortak kullanıma açık otopark yatırımları yapılması sağlanmalıdır.

• **Kentsel dönüşüm ve yapı denetimi:** Afet riski altındaki ve imar mevzuatına aykırı yapılaşmış bölgeler öncelikli olmak üzere, il genelinde kentsel dönüşüm programları başlatılmalıdır. Eski ve dayanıksız binalar tespit edilerek mülk sahipleriyle uzlaşi yoluyla yenilenmeli veya güçlendirilmelidir. Bu süreçte hak sahiplerinin mağdur olmaması için devlet destekli kredi ve kira yardımı imkanları sunulmalıdır. Kaçak yapılaşmaya karşı belediyelerin imar denetim birimleri etkin çalışmalı; inşaatların ruhsata uygun ilerlemesi ve alt yapıya zarar vermemesi için düzenli kontrol yapılmalıdır.

• **Afetlere hazırlık amaçlı altyapı yatırımları:** Amasya’da afet risk haritaları güncellenerek heyelan, sel, taşkın tehlikesi yüksek bölgeler netleştirilmelidir. Bu bölgelere yönelik altyapı iyileştirmeleri (istinat duvarları, drenaj kanalları, acil kaçış yolları vb.) ivedilikle yapılmalıdır. Özellikle Yeşilirmak ve yan kolları üzerinde taşkın koruma setleri ve pompaj istasyonları kurulması, olası sel felaketlerinin zararını en aza indirecektir. Kırsal mahallelerde afet toplanma alanları ve depo/stok sahaları hazırlanmalı; köprü, yol gibi kritik

altyapılar afet mukavemetine göre inşa edilmelidir. Afet eğitim parkurları ve tatbikatları ile halkın bilinç düzeyi artırılarak “afetlere dirençli şehir” hedefi somut hale getirilmelidir.

- **Dijital altyapının modernizasyonu:** Türk Telekom başta olmak üzere telekomünikasyon firmaları, Amasya’nın tüm ilçelerini kapsayacak biçimde fiber optik altyapı yatırım planlarını hızlandırmalıdır. Mevcut bakır kabloların aşamalı olarak fiber kablo ile değiştirilmesi için Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı koordinasyonunda bir takvim belirlenmelidir. Özellikle okullar, hastaneler ve organize sanayi bölgeleri gibi yüksek veri ihtiyacı olan noktalara öncelik verilerek gigabit internet erişimi sağlanmalıdır. Ayrıca mobil genişbant (4.5G/5G) kapsama alanı da dağ köyleri dahil tüm yerleşimleri içerecek şekilde genişletilmelidir. Dijital eşitsizliği gidermek amacıyla ücretsiz veya düşük maliyetli internet erişim merkezleri (halk kütüphaneleri, gençlik merkezleri bünyesinde) kurulabilir. Bu sayede eğitim ve iş yaşamında dijital imkanlara erişimde fırsat eşitliği sağlanacaktır.

- **Yeşil alanların artırılması ve çevreye duyarlı şehirleşme:** Amasya’nın kentsel gelişimi, sürdürülebilir ve çevre dostu bir anlayışla yeniden ele alınmalıdır. Kişi başına düşen yeşil alanı 4,87 m2 seviyesinden ulusal standart olan 10 m2’nin üzerine çıkarmak hedeflenmelidir. Bunun için mevcut boş alanlar park haline getirilmeli, mahalle ölçeğinde küçük yeşil cepler (cep parklar) oluşturulmalıdır. Ağaçlandırma seferberliği yapılarak cadde ve sokaklar gölgelik ağaçlarla donatılmalı; yeni konut projelerinde yeşil alan zorunluluğu sıkı şekilde uygulanmalıdır. Ayrıca halkın rekreasyon ihtiyacını karşılayacak mesire yerleri, yürüyüş parkurları ve çocuk oyun alanları planlanıp faaliyete geçirilmelidir. Şehrin doğal dokusunu korumak için imar planında nehir kenarları, tarihi doku ve benzeri hassas bölgeler özel koruma statüsünde değerlendirilmeli, buralardaki altyapı çalışmaları çevre etki değerlendirmesi yapılarak yürütülmelidir.

- **Belediyelerin altyapı finansmanının güçlendirilmesi:** Altyapı projelerinin hayata geçirilebilmesi için gerekli finansmanın sağlanması kritik önemdedir. Bu amaçla, merkezi hükümet nezdinde İller Bankası ve ilgili bakanlıklar aracılığıyla Amasya’ya özgü altyapı hibe/ destek programları oluşturulmalıdır. Avrupa Birliği ve Dünya Bankası gibi uluslararası finansman kaynaklarından hibe veya uygun kredi temini için projeler geliştirilip sunulabilir. Örneğin akıllı şehir uygulamaları, enerji verimli aydınlatma, atık su arıtma tesisleri gibi projelere uluslararası fonlar bulunabilir. Belediyeler ayrıca kendi gelirlerini artırmak üzere alternatif finansman modelleri (kent içi ulaşım reklam gelirleri, otopark işletmeleri, halka tahvil ihracı gibi) geliştirmelidir. Mali kaynaklar güçlendirildiğinde altyapı atılımları daha planlı ve hızlı gerçekleşecektir.

3. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Amasya, sahip olduğu doğal kaynaklar, tarihî ve kültürel miras ile büyük bir potansiyele sahip olmasına karşın, ekonomik kalkınma, sosyal hayat, bağımlılıkla mücadele ve altyapı alanlarında önemli iyileştirmelere ihtiyaç duymaktadır. Bu raporda ele alınan sorun alanları birbirinden bağımsız olmayıp, ilin genel refahını ve özellikle genç nüfusun geleceğe dair bağlılığını doğrudan etkilemektedir. Gençlerin yaşadığı işsizlik ve sosyal imkân kısıtlılığı, yerel üretimin düşüklüğü, sosyal ortamların yetersizliği gibi etmenler kente olan bağlılığı azaltmaktadır. Bu nedenle bütüncül bir yaklaşım ile hem ekonomik hem sosyal politikaların entegre biçimde uygulanması gerekmektedir. Özellikle altyapı meselesi sadece teknik bir yatırım konusu değil, sosyal adalet, yaşam kalitesi, afetlere dayanıklılık ve toplumsal kapsayıcılık açısından da temel bir mesele olarak ele alınmalıdır. İlin sorunlarının çözümünde yerel yönetimler güçlendirilmeli, sivil toplum ve vatandaşlar karar alma sürecine aktif katılmalı, gençlerin kent yönetimine dahil olacağı platformlar oluşturulmalıdır.

Amasya'nın kalkınma yolculuğunda tüm paydaşlara önemli roller düşmektedir. Belediye, valilik, ilgili bakanlıklar ve sivil toplum kuruluşları arasında etkin iş birliği mekanizmaları kurulmalıdır. Bu raporda sunulan politika önerilerinin hayata geçirilmesi halinde, Amasya ilinde yaşam kalitesinin yükselmesi, gençlerin kendi memleketlerinde geleceğe güvenle bakabilmeleri, ekonomik faaliyetlerin canlanması ve toplumsal sorunların azalması mümkün olacaktır. Karar vericilere düşen görev, uzun vadeli bir vizyonla bu önerileri uygulamaya koymak, gerektiğinde kaynak tahsisinde cesur adımlar atmaktır. Amasya ili, genç potansiyelini ve zenginliklerini doğru politikalarla değerlendirdiği takdirde, bölgesinde cazibe merkezi haline gelebilecek ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilecektir. Bu doğrultuda hazırlanmış olan bu politika raporu, somut çözüm yolları ve sorumluları ortaya koyarak karar alıcılara bir yol haritası sunmaktadır. İl genelinde ortak akıl ve kararlılıkla atılacak adımlar sayesinde, belirtilen sorun alanlarında gözle görülür iyileşmeler sağlanacak ve Amasya'nın toplumsal gelişmişlik düzeyi hak ettiği seviyeye yükselecektir.

KARADENİZDE *gençlik* KATILIMI

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

